

PRADINIŲ KLASIŲ MOKYTOJŲ IR VISUOMENĖS SVEIKATOS SPECIALISTŲ BENDRADARBIAVIMO POREIKIS

Indrė Budrevičiūtė², Faustas Stepukonis¹

¹Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakultetas, ²Klaipėdos visuomenės sveikatos biuras

Raktažodžiai: pradinių klasių mokytojai, visuomenės sveikatos specialistai, bendradarbiavimas.

Santrauka

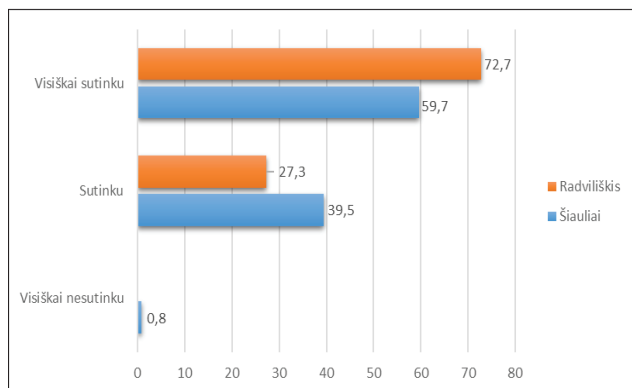
Tyrimo tikslas – išanalizuoti pradinių klasių mokytojų ir visuomenės sveikatos specialistų bendradarbiavimo poreikį.

Metodai. Kiekybiniame tyrime, kuris atliktas naudojant apklausą raštu ir ištisinės atrankos metodu, dalyvavo 162 Radviliškio ir Šiaulių mokyklų pradinių klasių mokytojai. Apklausą vykdė 2018 m. balandžio bei 2019 m. spalio–lapkričio mėnesiais. Rezultatai ir išvados. Dauguma Radviliškio (72,7 proc.) ir Šiaulių (59,7 proc.) pradinių klasių mokytojų visiškai sutinka su teiginiu, kad mokykloje sveikatos priežiūra vaidina svarbų vaidmenį. Didžioji dalis Šiaulių (55,8 proc.) bei Radviliškio (48,5 proc.) pradinių klasių mokytojų mano, kad sveikatos ugdymo veiklai mokykloje yra skiriamas pakankamas dėmesys. Trumpesnį darbo stažą turintys mokytojai dažniau pritarė minčiai, kad blogi vaikų tarpusavio santykiai bei prasti santykiai su tėvais ir auklėtojais veikia vaikų sveikatą ($p < 0,01$). Nustatyta, kad net

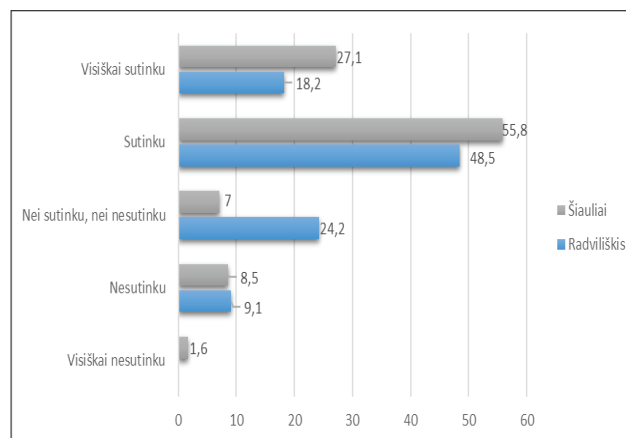
83 proc. iš visų apklaustų respondentų visiškai sutinka, kad mokykloje yra reikalingas visuomenės sveikatos specialistas. Daugiau nei du trečdaliai – 71 proc. apklaustųjų – nurodė, kad jiems teko bendradarbiauti su visuomenės sveikatos specialistu.

Įvadas

Bendradarbiavimas tarp pradinių klasių mokytojų ir visuomenės sveikatos specialistų yra aktuali šiandieninės visuomenės tema. Vaikų sveikatos ugdyme, jos stiprinimo bei gerinimo procesuose turi dalyvauti ne vien pradinių klasių mokytojai, bet ir visuomenės sveikatos specialistai – kuo stipresnis ryšys bus tarp jų, tuo lengviau bus pasiekiami užsibrėžti tikslai. Mokykla turi užtikrinti sveiką fizinę ir socialinę aplinką, propaguoti sveikatingumą, skirti pakankamai dėmesio vaikams įsisavinant žinias apie sveikatą ir tobulinant sveikos gyvensenos įgūdžius, bendradarbiauti ne tik su šeima, bet ir su visuomenės sveikatos specialistu bei visa bendruomene moksleivių sveikatos priežiūros klausimais. Mokykloje dirbantys visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, savo ruožtu, turi dirbti ne tik su vaikais, bet ir su jų tėvais bei mokytojais.

1 pav. Mokytojų sutikimas su teiginiu, kad sveikatos priežiūra mokykloje yra svarbi (proc.).

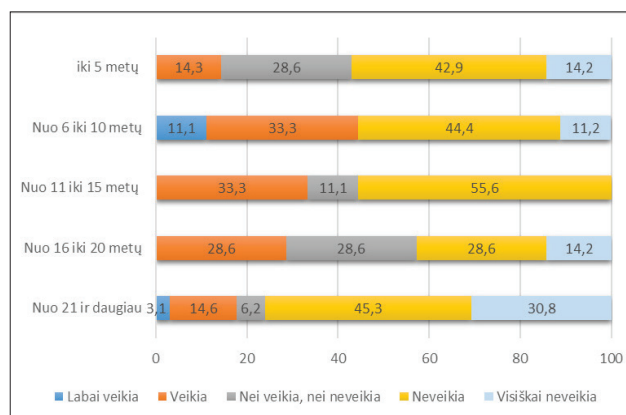
2 pav. Mokytojų sutikimas su teiginiu, kad dėmesys, skiriamas sveikatos ugdymo veiklai mokyklose, yra pakankamas (proc.).

Siekiant, kad sveikatos ugdymas mokyklose būtų sėkmingas ir efektyvus, svarbu, jog mokytojai bei visuomenės sveikatos priežiūros specialistai turėtų reikiamų žinių ir suprastų, kaip tą sveikatą ugdyti. Mokytojai turi mokėti pritaikyti tinkamas sveikatos ugdymo programas pradinėse klasių mokiniais. Vienas iš svarbiausių visuomenės sveikatos specialistų tikslų yra suprantamai perteikti informaciją apie sveikatą mokytojams, vaikams, jų tėvams ir visai visuomenei. Visuomenės sveikatos specialistai, bendradarbiaudami su mokytojais, turi mokyti vaikus sveikos gyvensenos, įskiepydami kiekvienam mokiniui supratimą, kad sveikata yra brangiausias žmogaus turtas ir reikia ja rūpintis.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti pradinėse klasių mokytojų ir visuomenės sveikatos specialistų bendradarbiavimo galimybes.

Tyrimo medžiaga ir metodai

Tyrimas vyko 2018 m. balandžio mėnesį trijose Radviliškio mokyklose ir 2019 m. spalio–lapkričio mėnesiais dešimtyje Šiaulių mokyklų, davusių sutikimą atlikti apklausą. Tyrimas atliktas, pasirinkus apklausą raštu, klausimyną sudarė 17 uždarujų klausimų. Respondentai į pateiktus klausimus galėjo atsakyti, pasirinkdami jiems priimtinausią atsakymą. Visų Radviliškio ir Šiaulių pradinėse klasių mokytojų skaičius – 227 mokytojai. Pasitelkus imties dydžio skaičiuoklę ir nustatius galimą 5 proc. paklaidą, buvo apskaičiuota, kad reikalingas imties dydis yra 143, o atliekant ištisinę atranką, apklausti 162 pradinėse klasių mokytojai. Taigi imties dydis yra pakankamas, kad būtų gauti statistiškai reikšmingi rezultatai. Dalyvavimo dažnis sudarė 88,3 proc. Statistinė duomenų analizė atlikta, naudojant SPSS programą. Spearmano (Spearman) koreliacijos testas naudotas nustatyti ranginių

3 pav. Mokytojų požiūris (atsižvelgiant į jų pedagoginio darbo stažą) į tai, kaip stipriai veikia vaikų sveikatą / neveikia vaikų sveikatos blogi vaikų tarpusavio santykiai (proc.).

kintamųjų statistines sąsajas, o χ^2 testas padėjo nustatyti nominalinių kintamųjų statistines sąsajas. Rezultatų skirtumai laikyti statistiškai reikšmingais, kai $p < 0,05$.

Tyrimo rezultatai

Tyrimas atskleidė, kad dauguma Radviliškio (72,7 proc.) ir Šiaulių (59,7 proc.) pradinėse klasių mokytojų visiškai sutinka su teiginiu, kad sveikatos priežiūra mokykloje yra svarbi (1 pav.).

Didžioji dalis Šiaulių (55,8 proc.) ir Radviliškio (48,5 proc.) pradinėse klasių mokytojų pritaria minčiai, kad dėmesys, skiriamas sveikatos ugdymo veiklai mokykloje, yra pakankamas (2 pav.).

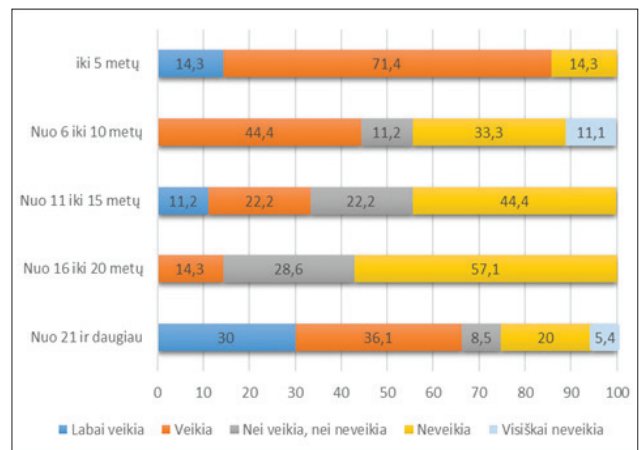
Trumpesnį darbo stažą turintys mokytojai statistiškai reikšmingai ($p < 0,01$) dažniau pritarė teiginiui, kad blogi vaikų tarpusavio santykiai veikia vaikų sveikatą (3 pav.).

Be to, trumpesnį darbo stažą, įgytą, einant pedagogo pareigas, turintys mokytojai dažniau ($p < 0,05$) pritarė požiūriui, kad vaikų sveikatą veikia blogi santykiai su tėvais ir auklėtojais (4 pav.).

Mokytojų pageidaujamos bendradarbiavimo su visuomenės sveikatos specialistais sritys pateikiamos 1 lentelėje. Mokytojai labiausiai linkę bendradarbiauti dėl vaikų sveikatos problemų (73,5 proc.), profilaktinių patikrinimų (66,7 proc.) ir sveikatos ugdymo renginių organizavimo (40,7 proc.). Tik 22,8 proc. mokytojų nurodė, kad yra linkę bendradarbiauti su visuomenės sveikatos specialistais dėl savo pačių sveikatos.

Atsižvelgus į mokytojų darbo stažą, nustatyta, kad ilgesnį darbo stažą turintys respondentai dažniau ($p < 0,05$) pritarė bendradarbiavimui dėl vaikų sveikatos problemų (5 pav.).

Atsižvelgiant į mokytojų amžių, nustatyta, kad vyresnio

4 pav. Mokytojų požiūris (atsižvelgiant į jų pedagoginio darbo stažą) į tai, kaip stipriai veikia vaikų sveikatą / neveikia vaikų sveikatos blogi santykiai su tėvais ir auklėtojais (proc.).

1 lentelė. Mokytojų bendradarbiavimo su visuomenės sveikatos specialistais tikslinės sritys.

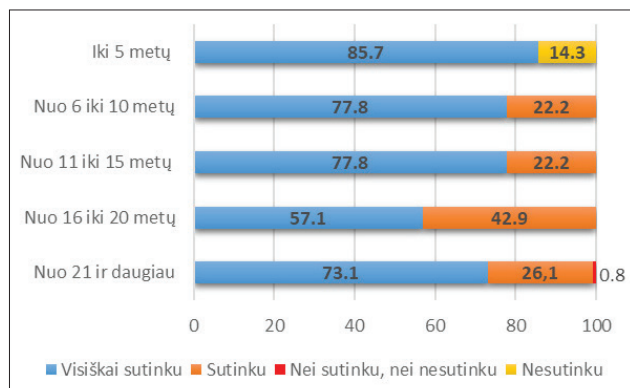
	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku	p reikšmė atsižvelgiant į stažą	p reikšmė atsižvelgiant į kvalifikaciją	p reikšmė atsižvelgiant į amžių
Dėl vaikų sveikatos	73,5%	25,3%	0,6%	0,6%	0%	$p < 0,05$	$p > 0,05$	$p < 0,05$
Dėl profilaktinių patikrinimų	66,7%	31,5%	1,2%	0,6%	0%	$p > 0,05$	$p > 0,05$	$p > 0,05$
Dėl sveikatos ugdymo renginio organizavimo	40,7%	49,4%	3,1%	4,9%	1,9%	$p > 0,05$	$p > 0,05$	$p > 0,05$
Dėl metodinės medžiagos sveikatos ugdymo klausimais	32,7%	44,4%	8,1%	11,1%	3,7%	$p > 0,05$	$p > 0,05$	$p > 0,05$
Dėl ugdymo aplinkos gerinimo	31,8%	43,9%	14,9%	9,4%	0%	$p > 0,05$	$p > 0,05$	$p > 0,05$
Dėl savo sveikatos	22,8%	28,4%	22,8%	20,4%	5,6%	$p > 0,05$	$p > 0,05$	$p > 0,05$
Bendradarbiauti neteko	2,5%	2,5%	1,2%	22,8%	71%	$p > 0,05$	$p > 0,05$	$p > 0,05$

amžiaus mokytojai dažniau ($p < 0,05$) „visiškai sutinka“ ar „sutinka“ su teiginiu, jog jie bendradarbiauja su visuomenės sveikatos specialistais dėl vaikų sveikatos problemų (6 pav.).

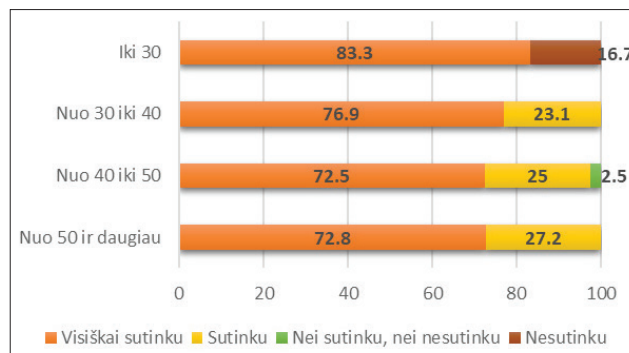
Rezultatų aptarimas

Atliktas tyrimas atskleidė daugumos Radviliškio ir Šiaulių mokytojų pritarimą visuomenės sveikatos specialisto pareigybei mokykloje, 83 proc. iš visų apklaustų respondentų visiškai sutinka su teiginiu, kad visuomenės sveikatos specialistas mokykloje yra reikalingas. Kiti autoriai po savo Lietuvoje atliktų tyrimų gavo panašius rezultatus. V. Vetrenkienė, 2011 m. atlikusi kokybinį tyrimą, nustatė, kad bendrojo lavinimo mokyklose dirbantys visuomenės sveikatos priežiūros specialistai yra naudingi ir reikalingi [1]. Be to, V. Vetrenkienė išsiaiškino, kad pernelyg trumpas

specialisto darbo laikas mokykloje trukdo iki galo atlikti visuomenės sveikatos specialistui jo pareigas [1], o šiame straipsnyje aprašyto tyrimo rezultatai (aukščiau esančiame tekste nepateikti) atskleidė, kad 36,4 proc. respondentų visiškai sutinka, kad deramai atlikti savo darbą visuomenės sveikatos specialistui trukdo netinkamas darbo krūvis, specialistui įstaigoje turint tik dalį etato. R. Proškovienė ir bendraautorai 2013 m. atliko tyrimą, atskleidusį mokytojų, dirbančių Vilniaus apskrities bendrojo ugdymo mokyklose, nuomonę, kad vaikų ugdymo aplinką 90 proc. lemia mokinių tarpusavio santykiai [2]. Šio straipsnio autorių tyrimas taip pat išaiškino, kad blogi vaikų tarpusavio santykiai statistiškai reikšmingai veikia vaikų sveikatą. N. Strazdienė ir E. Adaškevičienė, 2009 m. atlikusios tyrimą, nustatė, kad dauguma pradinėjų klasių mokytojų, stiprindami moksleivių sveikatą, bendradarbiauja su mokykloje dirbančiu visuomenės sveika-

5 pav. Mokytojų poreikis, atsižvelgiant į jų darbo stažą, bendradarbiauti su visuomenės sveikatos specialistais dėl vaikų sveikatos problemų (proc.).

6 pav. Mokytojų poreikis, atsižvelgiant į jų amžių, bendradarbiauti su visuomenės sveikatos specialistais dėl vaikų sveikatos problemų (proc.).

tos specialistu (77,5 proc.), tačiau apie penktadalis pedagogų teigė to nedarantys (22,5 proc.) [3]. Šio straipsnio autorių tyrimas patvirtino, kad dauguma pradinių klasių mokytojų dėl vaikų sveikatos problemų linkę bendradarbiauti su visuomenės sveikatos specialistais.

Užsienio šalyse taip pat atlikta keletas tyrimų, analizuojančių panašias problemas. Galima paminėti Kuponiyi ir bendraautorių 2016 m. mokyklose atliktą tyrimą, kuriame dalyvavę 47,8 proc. valstybinių bei 61,6 proc. privačių mokyklų mokytojų nurodė, kad jų mokykloje nedirba visuomenės sveikatos specialistas [4]. Šio straipsnio autorių tyrimas atskleidė (aukščiau esančiame tekste nepateikta), kad Radviliškio ir Šiaulių mokyklose neatsirado nė vieno mokytojo, kuris pažymėtų tai, jog jo / jos mokykloje nedirba visuomenės sveikatos specialistas.

Išvados

1. Dauguma Radviliškio (72,7 proc.) ir Šiaulių (59,7 proc.) pradinių klasių mokytojų visiškai sutinka su teiginiu, kad sveikatos priežiūra mokykloje yra svarbi sritis. Didžioji dalis Šiaulių (55,8 proc.) bei Radviliškio (48,5 proc.) pradinių klasių mokytojų pritaria minčiai, kad sveikatos ugdymo veiklai mokykloje skiriamas pakankamas dėmesys.

2. Trumpesnį darbo stažą turintys mokytojai statistiškai reikšmingai dažniau pritarė teiginiui, kad blogi vaikų tarpusavio santykiai bei prasti santykiai su tėvais ir auklėtojais veikia vaikų sveikatą.

3. Mokytojai su visuomenės sveikatos specialistais labiausiai linkę bendradarbiauti dėl vaikų sveikatos problemų, profilaktinių sveikatos patikrinimų ir sveikatos ugdymo renginių organizavimo, tačiau retai siekia bendradarbiauti dėl savo pačių sveikatos.

Literatūra

1. Vetrenkienė V. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistų būtinas reikalingumas Kauno bendrojo lavinimo mokyklose. Jaunųjų mokslininkų darbai, Kaunas. 2011;2(31) [žiūrėta 2018 m. gruodžio 19 d.]. Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2011~ISSN_1648-8776.N_2_31.PG_80-88/DS.002.0.01.ARTIC.
2. Proškuvienė R., Ustilaitė S., Bulkaitė L. Vilniaus apskrities mokytojų požiūris į ugdymosi aplinkos veiksnius ir sveikatinimo veiklą. Visuomenės sveikata, Vilnius (Higienos insti-

tutas). 2013;2(61) [žiūrėta 2018 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: [http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.2\(61\)/VS%202013%202\(61\)%20ORIG%20S%20Vilniaus%20apskritis%20mokytojai.pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.2(61)/VS%202013%202(61)%20ORIG%20S%20Vilniaus%20apskritis%20mokytojai.pdf).

3. Strazdienė N., Adaškevičienė E. Mokytojų pilietinė pozicija ir dalykinė kompetencija ugdant vaikų sveikatą. Tiltai, Klaipėda. 2011;3 [žiūrėta 2019 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367176285040/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>.
4. Kuponiyi TO, Amoran EO, Kuponiyi TO. School health services and its practice among public and private primary schools in Western Nigeria. BMC Research Notes, 2016;9:203 [žiūrėta 2018 m. lapkričio 25 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4822242/>. <https://doi.org/10.1186/s13104-016-2006-6>

NEED FOR COOPERATION BETWEEN PRIMARY SCHOOL TEACHERS AND PUBLIC HEALTH SPECIALISTS

I. Budrevičiūtė, F. Stepukonis

Keywords: primary school teachers, public health specialists, cooperation.

Summary

The study aims to analyze the need for collaboration between primary school teachers and public health specialists.

Methods. In the quantitative study, written questionnaire and continuous sampling method were used, 162 primary school teachers from Radviliškis and Šiauliai schools have participated. The survey was conducted in April 2018 and October-November 2019.

Results and conclusions. Most primary school teachers from Radviliškis (72.7%) and Šiauliai (59.7%) fully agree with the importance of health care at school. The majority of primary school teachers in Šiauliai (55.8%) and Radviliškis (48.5%) agree that the attention devoted to health education activities at school is sufficient. Teachers with shorter work experience were more likely to agree that bad relationships among children as well as negative children's relationships with their parents and teachers affect children's health ($p < 0.01$). It was found that 83% of all respondents totally agree with the need for a public health specialist at school. More than two thirds, i.e. 71% of respondents indicated that they had cooperated with a public health specialist.

Correspondence to: indre.budreviciute@gmail.com

Gauta 2019-09-20